

Claus Smedegaard Kjeldsens translokationstale

Taler

Claus Smedegaard Kjeldsen
Rektor på Bjerringbro
Gymnasium

Dato

28. juni 2024

Sted

Bjerringbro Gymnasium

Kære studenter – røde og blå!

Tillykke med en veloverstået eksamen! Når jeg kigger på jer her oppe fra scenen, må jeg bare sige: WAUW – der er **håb** for fremtiden – for jeres fremtid først og fremmest, men i virkeligheden for alles fremtid – for jeg tror på jer – vi tror på jer: I har det, der skal til.

Her på jeres sidste dag på BG vil jeg tale til jer om **håb og handlekraft** – og det vil jeg fordi, der er nok af ting ude i verden, som man med rette kan bekymre sig om - også i en grad, så man indimellem kan blive helt sort af fortvivlelse inden i.

Der er **klimakrise**, der er **krig i Ukraine** nu på 3. år, der er **krig i Gaza**, måske bliver **Trump** valgt igen til præsident i USA (Gud forbyde det), der er det **danske fodboldlandshold...** og måske har man fået en **dårlig karakter i biologi**. Og man kan blive ramt af eksistentiel tvivl – for hvad skal man egentlig stille op med sit liv, når gymnasie-livet stopper? Hvor skal man gå hen, når der ikke længere er nogen voksne til at udstikke en retning? Friheden efter eksamen kan både opleves som helt fantastisk – og frygtelig tom!

Der ligger en paradoksal trøst i, at det ikke er nogen ny følelse, at verden kan virke skræmmende og menneskene ved at segne i angst og fortvivlelse. Ved slutningen af 1. Verdenskrig skrev den engelske digter William Butler Yeats et digt med en lignende stemning:

”Things fall apart, the center cannot hold”.

Digtets baggrund er de forfærdelige myrderier i skyttegravene under 1.

Verdenskrig og den efterfølgende Spansk Syge, der på verdensplan slog over 50 millioner mennesker ihjel. Den tilstand, Europa var hensat i efter 1. verdenskrig, VAR en tilstand af **krise og undergang**. En hel verden var gået under. Og selvom vi har haft Corona og stadig har krig og klimakrise – så står vi i dag et helt andet sted – et meget bedre sted. Og det vil jeg gerne bevise for jer:

I BeScience-klasserne på BG har vi i nogle år haft projekter kørende med **Novo Nordisk** og ikke mindst med **Poul Due Jensen Fonden** – og i den forbindelse har BeScience-klasserne arbejdet med begrebet ”**Factfulness**” fra en bog af **Hans Rosling**. Rosling taler om, at vi mennesker har **et negativitets-instinkt** – dvs. en tilbøjelighed til at lægge mærke til alt **det dårlige, til kriserne, til det onde** i verden og alt det der gør os **ængstelige og bange** – og derved hævder Rosling - kommer vi til at overse alt det gode, alle fremskridtene alt det, der gør, at jeg stædigt og stadig tror på en bedre og lysere fremtid.

*

Inden jeg kommer til Rosling, vil jeg fortælle en personlig historie om, hvorfor jeg tror på **det gode** – det er en banal historie om et **bortkommen Rejsekortet**: For nogle år siden var jeg ude at spise med en god ven – vi indledte aftenen med at bowle, og efter bowling gik vi ned på en cafe og bestilte en stor fed burger og en fadøl. Jeg havde taget bussen ind til Århus, fordi jeg nok forventede, at vi skulle have et par øl efter bowling og spisning, så jeg ville ikke være afhængig af min bil. Mens vi sidder og spiser, skal jeg lige mærke efter, om jeg har min telefon og mit rejsekort på mig, og det har jeg ikke - rejsekortet mangler!

Jeg går lidt i panik og tænker, at jeg må have tabt kortet i bowlinghallen, så jeg løber (lunter) afsted og får kigget over alt i bowlinghallen og spurgt personalet, om der er indleveret et rejsekort: *Nej – det er der ikke!* Nå, jamen så har jeg vel tabt kortet på fortovet på vejen – så nu går jeg roligt tilbage mod cafeen med næsen i asfalten og prøver at huske den præcise rute: Var det nu der – eller gik jeg mere til højre hmm.

Ved Føtex på Skanderborgvej, kan jeg pludseligt se noget hvidt ligge foran indgangen – og da jeg kommer nærmere, kan jeg se, at det er et **plastikkort** – og da jeg kommer helt tæt på og samler det op, er det tydeligt, at det er et **rejsekort**. Yes, mand – hvor heldigt. Jeg får samlet kortet op og kigget nærmer på det: *Peter*

Nielsen står der. Der går lige et par sekunder, hvor jeg undrer mig over, at der står Peter, når jeg nu hedder Claus. Langsomt går det op for mig, at jeg i min søgen efter mit rejsekort, har fundet en anden mands rejsekort. Hvor mærkeligt er det lige...

I et kort øjeblik må jeg indrømme, at jeg overvejede at beholde kortet, så jeg kunne komme hjem med bussen. Så kan man jo altid bagefter melde sit eget kort bortkommet og senere indlevere ”det forkerte (altså Peter Niensens) rejsekort”. Det var lidt ligesom i de gamle tegnefilm: På min ene skulder sad en lille djævel og sagde: ”behold det – det er jo lige meget, hvad der står på rejsekortet”. På min anden skulder sad en lille englebasse og sagde: ”men det er jo forkert at tage en anden mands rejsekort – også selvom du har mistet dit eget”.

Den dag vandt englebassen – og jeg gik ind i Føtex for at aflevere ”det forkerte” rejsekort. I kiosken inde i Føtex stod en ungarbejder sagde ”*hvad sku det være?*”? Og jeg fik lidt slukøret fortalt, at jeg havde fundet et rejsekort uden for indgangen, og der måske var en kunde, som manglede det og som måske ville henvende sig senere. Ungarbejderen tog imod kortet – og jeg fik lige tilføjet, at jeg sådan set havde fundet rejsekortet, fordi jeg selv gik rundt og ledte efter mit eget, som jeg netop havde mistet. Ungarbejderen kiggede lidt forundret på mig og sagde, at de faktisk havde fået indleveret et par rejsekort i løbet af dagen, som forskellige kunder havde afleveret – så ”*hvad hedder du?*”? Jeg sagde mit navn, og hun begyndt at rode med noget nede i sin kasse – og så kiggede hun op - og smilede – og afleverede det her rejsekort tilbage til mig.

*

Jeg synes, historien rummer mange pointer – fx at det gode ”opstår”, når man selv har modet til at gøre det rigtige. Men også, at de fleste mennesker er mindst lige så gode som du er. Og at Danmark er sådan et land, hvor vi hjælper hinanden og indleverer glemte ting.

I **Hans Roslings bog** er der mange andre – og meget vigtigere – eksempler på, alt **det gode** der sker i verden, som vi har en tendens til at overse – bl.a. fordi medierne svælger i nyhedsstof om katastrofer, hungersnød, terrorisme og kriminalitet:

Hør lige engang hvad Rosling skriver:

I 1976 kostede et solpanel 66\$. I 2016 var prisen faldet til 0,6\$

Omkring år 1900 anslår man at 40 % af børn i hele verden ikke nåede at blive 5 år - i 2016 var børnedødeligheden faldet til 4 %. Og den er stadig faldende.

I 1970 anslår man, at hver person på kloden udledte 38 kg CO₂ – i 2010 er tallet faldet 14 kg (det er stadig for meget – men det går i den rigtige retning).

I 1986 var der ca. 64000 atomvåben i verden – i 2017 var tallet faldet til 15000 (en reduktion på 75 %).

I år 1800 kunne ca. 10% af klodens voksne befolkning læse og skrive – i 2016 er tallet 86 %.

Og hvis I går ind på Danmarks Statistik, fortsætter de gode nyheder:

I 1990 var den **vedvarende energis andel 5,8 % af det samlede bruttoenergiforbrug i DK** – i 2023 var det steget til **45,2 %**.

På BG har vi gjort vores til, at denne andel er steget: Som en del af aftalen med **Poul Due Jensen Fonden** forpligtede vi os til at etablere vores eget solcelleanlæg på skolens matrikel – for at skabe klimamæssig balance, når vi nu skulle flyve til Tanzania på studierejse med BeScience-klasserne, og i den forbindelse brænde en masse CO₂ af. BG's solcelleanlæg blev etableret for et år siden – vi har i den tid produceret **72 MWh** – eller **63 %** af vores samlede forbrug af strøm. Det er også en god historie, som er værd at fortælle – og den er illustrative, fordi den er et eksempel på, hvordan vi kan forpligtige os på at **agere og handle** ved at indgå politiske aftaler på lokalt plan.

Vi har også investeret i **BG's første ladestander** – fordi vi ville – og fordi der var en begyndende efterspørgsel – og den efterspørgsel hænger selvfølgelig sammen med, at det er blevet økonomisk muligt for flere og flere at købe en elbil. Ladestanderen bliver brugt dagligt, og jeg gætter på, at vi om få år vælger at opsætte nogle flere til glæde for lærere og elever på BG og andre der benytter

vores parkeringsplads.

Jeg nævner det for jer i min dimissionstale, fordi jeg stædigt og stadigt vil pege på alle de små vigtige fremskridt, som vi på BG også er med til at tage – og som I nu, skal være med til at tage for jeres egen og vores fælles fremtid.

Da 3.x var i Tanzania i efteråret, så vi med vores egne øjne en fattigdom, som det er svært at kapere. Vi besøgte lokale familier, der boede i en blikhytte med hul i taget – en fattigdom så overvældende, at det bragte tårerne frem hos flere af jer. Men tårer hjælper ingen – hvis nogen skal hjælpes kræver det **handling** – og derfor oplevede vi alle det som dybt meningsfyldt at være med til at grave en rende til en vandledning, så der kunne komme vand ud af vandhanerne til glæde for børnene og lærerne på skolen, som vi arbejdede på.

Men der har også været masser af **handlekraft** på hjemmebanen: Flere af jer har været med i **Elevrådet**, nogle har været med i **Cafe-udvalget** andre i **festudvalget**, i **Aktivitetsudvalget**, **SoMe-udvalget**, der har lavet et fantastisk arbejde for at brande vores lille gymnasium. Til alle jer elever, der har leveret et stykke frivilligt arbejde for jeres kammerater i de respektive udvalg - og derved gjort BG til noget særligt – vil jeg bare sige tak.

Det er dog ikke altid, at rektor er lige tilfreds med den form for handlekraft, som eleverne udviser. Da en gruppe af piger fra 3.c – som vi på kontoret har døbt **”Rhodos-pigerne”** – valgte at forlænge Kristi Himmelfartsferien til at gælde en hel uge, følte jeg, at jeg var nødt til at indkalde pigerne til en kammeratlig samtale på mit kontor. Vi fik en god snak om, hvornår man holder ferie, og hvornår man ikke holder ferie – men i onsdags til studenterfesten kunne vi alle grine af episoden – ja jeg fik endda lov til at skrive ”Rhodos” i pigernes studenterhue.

Jeg vil også sige tak til de af jer, der var ved at give op på vejen – der havde svært ved at finde motivationen til at komme helt til målstregen og klare eksamen: **Godt kæmpet!** Jeres kamp for at nå hertil er i virkeligheden det, der gør mig allermest **håbefuldt** – **fordi den har krævet jeres handlekraft.**

Kære studenter – når jeg ser på jer – så kan jeg ikke lade være med at omskrive digtet af Yeats: *”Things will not fall apart, the center will hold”.*

Og med disse ord dimitterer jeg studenter-årgang 2024!

Nu vil jeg bede alle andre end studenterne om at rejse sig - og udråbe et trefoldigt leve for studenterne!!

Hurra – Hurra – HURRA (Huerne i luften).

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/clus-smedegaard-kjeldsens-translokationstale>